

Nina Nordlund

Göteborgs Universitet

Samhällskunskap

Som man frågar, får man svar – *En studie om gymnasieelevers politiska intresse*

Examensarbete i Samhällskunskap

Termin: HT 2008

Författare: Nina Nordlund

Handledare: Mikael Persson

Uppsatsens längd: 8528ord

Nina Nordlund

Titel: *Som man frågar, får man svar – En studie om gymnasieelevers politiska intresse*

Författare: Nina Nordlund

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: HT 2008

Handledare: Mikael Persson

Sammanfattning

Forskning om elevers politiska intresse indikerar på låga resultat i USA, Europa och Skandinavien. Underlaget för dessa påståenden finns att hämta i de internationella undersökningarna som genomförs i samarbete med IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) i olika länder. En del av skolans uppdrag är att skapa engagerade, intresserade och deltagande medborgare. Detta har bidragit till att denna studie ytterligare studerat elevers egentliga politiska intresse ur en annan infallsvinkel. Syftet med denna undersökning var att ta reda på elevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse och ifall det blir en skillnad på resultat beroende på *hur* man frågar om samma fenomen. Den frågeställning som denna studie ämnar besvara är finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?

För att finna en teoretisk inramning till att undersöka det politiska intresset på ett annat sätt än tidigare presenterad forskning gjort, grundar sig på en syn i samhällets sociala förändring. Det vill säga, samhället idag har genomgått och genomgår en rad olika sociala förändringar. Detta är något som flera sociologer som Anthony Giddens, Ulrich Beck, Thomas Ziehe men även Adrienne Sörbom påvisar i sina teorier och forskningar. Denna studie binder sig inte till en speciell kunskapsansats utan utgår ifrån en hypotetisk-deduktiv metod, det vill säga, det som gjordes var att bepröva en tes i verkligheten genom en kvantitativ undersökning av subjektiv uppfattning om politiskt intresse, i form av enkät bland 82 gymnasieelever, som sedan analyserats kvantitativt.

På alla punkter påvisade de konkreta sätten att fråga om frågor gällande politik, på en lägre subjektiv uppfattning av intresse för politik bland eleverna, än det abstrakta sättet att fråga samma sak. Slutsatsen är att elevers politiska intresse är ännu lägre än vad den tidigare forskningen visat, när man undersökte frågan med konkreta frågeställningar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	4
1.2. Avgränsning & Syfte	6
1.4. Frågeställning	6
2. Teoretisk inramning.....	7
3. Forskningsläget.....	9
4. Metodologisk utgångspunkt.....	14
4.1. Tillvägagångssätt	14
4.2. Urval	15
4.3. Enkätutformning	15
4.4. Datainsamling.....	16
4.5. Metoddiskussion	17
5. Reliabilitet.....	19
5.1. Validitet	19
5.2. Generaliserbarhet	20
5.3. De forskningsetiska principerna.....	20
6. Resultat.....	22
6.1. Analys & Tolkning	27
7. Diskussion	29
7.1. Pedagogiska konsekvenser.....	31
7.2. Fortsatt forskning	32
8. Referenser;	33
9. Bilagor.....	35

1. Inledning

Genom utbildning tillägnar vi oss i Sverige kunskaper om demokrati och den politiska sfären. Utbildning ger oss verktyg att värna om demokratins överlevnad, vilket kan tydas i både läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, samt läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94. Båda dokumenten hänvisar till att det är skolans uppdrag att främja elevers utveckling och lärande för att därigenom förbereda elever för aktivt deltagande i samhällslivet eller som man kan avläsa;

”Skolan har som uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.”¹

”Skolan skall sträva mot att varje elev utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv.”²

Tidigare forskning inom området indikerar på ett lågt resultat av framtida aktivt deltagande i samhället bland elever, både i USA och Europa. Även somliga studier som är gjorda på svenska gymnasieelever indikerar på ett lågt resultat av framtida aktivt deltagande i samhället, samt ett lägre intresse för politik. En omfattande enkätundersökning, *Civic Education Study*, som genomförs i 28 europeiska länder med elever i åldern 14-15 år men även gymnasieungdomar i 16-19år, behandlar frågor om elevernas egna uppfattningar om framtida politiska handlande och frågor om deras politiska intresse. Det är denna studie som fungerar som underlag för många av de svenska studierna utförda av bland annat Ungdomsstyrelsen, skolverket men även en avhandling skriven av Tiina Ekman. Tidigare forskning inom området påvisar som ovan nämnt, att elever har goda demokratiska kompetenser och kunskaper, men saknar däremot intresse och engagemang. Min hypotes är att resultatet beror på definitionen av frågorna som undersöker fenomenet.

Intresse och aktivt deltagande har inte samma betydelse som intresse och kunskap, men dessa variabler påverkar och påverkas av varandra, vilket bland annat Tiina Ekman behandlar i sin avhandling. Den tidigare forskningen som står som underlag för denna studie, uttalar sig om intresse som är ett abstrakt begrepp och är beroende av den subjektiva upplevelsen av ordets betydelse. För att undersöka detta, krävs det därför ytterligare studier som definierar ordets betydelse, eftersom tolkningen av intresse kan skilja sig avsevärt. I samhällsdebatten kan en

---

¹ Lärarnas Riksförbund, 2003, *Läraryboken* s 14

² Lärarnas Riksförbund, 2003 s 58

del tolka politiskt intresse endast ifall man är med i partier eller deltar i protester. Politiskt intresse kan även vara att man följer media och har åsikter om politik. Politik innefattar därmed alla aspekter av vårt samhälle samt intresse om uppmärksamhet, det vill säga vad man anser som viktigt i samhället.

Har skolan i och med resultaten från tidigare forskning, svikit medborgarna i utbildningen, eftersom intresse, engagemang och det aktiva deltagandet i politiska frågor är så lågt? Det finns indikationer på att så är fallet i USA. Däremot visar forskning på att i Skandinavien har elever goda demokratiska kunskaper, men svagt intresse och engagemang.³ Kan det vara så att det finns ett större intresse för politiska frågor än det som presenteras på grund av hur dessa undersökningar mäter politiskt intresse? Denna studie kommer att ta fasta på denna problematik och presentera en av infallsvinklarna på hur man kan mäta politiskt intresse och undersöka ifall skillnad uppstår gentemot tidigare forskningsresultat. Eftersom större delen av den tidigare forskningen bygger på abstrakta allmängiltiga frågeställningar gällande politiskt intresse, som de i Civic Education study, vill jag undersöka om resultatet blir annorlunda ifall dessa frågor konkretiseras och bygger på samhällsfenomen ifrån aktuell media som ungdomar kan relatera till.

Den samhällsvetenskapliga relevansen i denna studie är att man kanske måste revidera den allmänna uppfattningen om elevers brist på intresse för politiska frågor, vilket en del av den tidigare forskningen inom området hävdar.⁴ Kan det vara att det politiska intresset tar sig andra uttryck än det som man undersökt? Att det politiska intresset handlar om vardagsnära konkreta frågor snarare än abstrakta konstruktioner som uppfattas svåra att förstå? Den utbildningsvetenskapliga relevansen däremot kommer ur att pedagoger får ett konkret exempel på hur man som pedagog kan utgå ifrån elevernas livsvärld för att tala om politik. Därmed skapa ett större intresse för politiska frågor, vilket i sin tur kan öka elevers politiska självförtroende och därmed ha en direkt påverkan på det politiska deltagandet bland elever, vilket är ett mål i skolan att uppfylla. Att tala politik tillhör till stor del kurserna i samhällskunskap på gymnasiet, men är ett gemensamt ansvar för skolans alla ämnen. Det vill säga oavsett vilken slags skola det handlar om är det är skolans uppdrag att förbereda elever för goda demokratiska medborgare på ett likvärdigt sätt.

---

³ Ungdomsstyrelsen, 2007, *Unga med attityd*

⁴ Ungdomsstyrelsen, 2003, *De kallar oss unga*

Min studie kommer att undersöka intresse för politik och utgår ifrån hypotesen att det finns ett större politiskt intresse än vad en del av den tidigare forskningen påvisat bland gymnasieungdomarna.

1.2. Avgränsning & Syfte

Denna studie kommer endast att undersöka ifall, *hur* man studerar politiskt intresse påverkar resultatets utfall och ge en indikation om att intresset för politik är mer komplext än den som framställs i tidigare forskning. Det vill säga, denna studies enda syfte är att reda på elevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse och ifall det blir en skillnad på resultat beroende på *hur* man frågar om samma fenomen.

1.4. Frågeställning

Den frågeställning som denna studie ämnar till att besvara är, finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?

2. Teoretisk inramning

Nedan presenteras den teoretiska inramningen för denna studie som grundar sig på en syn om att samhället förändras genom tid. Syftet att finna en teoretisk inramning till att undersöka det politiska intresset på ett annat sätt än tidigare presenterad forskning gjort, grundar sig på en syn i samhällets sociala förändring. Det vill säga, samhället idag har genomgått och genomgår en rad olika sociala förändringar. Detta är något som flera sociologer som Anthony Giddens, Ulrich Beck, Thomas Ziehe men även Adrienne Sörbom påvisar i sina teorier och forskningar.

Att forskning uttalar sig om politiskt intresse bland ungdomar kan även tolkas som att det tagit sig nya skepnader utanför det traditionsenliga synsättet. En ny verklighet kräver nya analysinstrument. Något som Adrienne Sörbom poängterar i sin avhandling, det vill säga politiken har flyttat sig till vardagen.⁵ Att undersöka det politiska intresset bland ungdomar med allmängiltiga abstrakta frågeställningar gör att den subjektiva tolkningen utökas. Oftast förknippas politiskt intresse med traditionella tolkningar inom forskningen med politiska partier, uppföljning av nationell/internationell politisk debatt, deltagande i val och ställningstaganden till olika ideologiska utgångspunkter. Dessa tolkningar är något som de flesta ungdomar har svårt att relatera till eftersom det är något utanför deras vardag. Därför tar denna studie sin utgångspunkt i att undersöka ifall skillnad uppstår i resultatets utfall mellan frågeställningar som är allmängiltiga och abstrakta vilka även ger utrymme för bred subjektiv tolkning än om man undersöker fenomenet mer konkret med konkreta frågeställningar ur den politiska debatten.

Anthony Giddens uttalar sig om snabba samhällsförändringar där traditionella former av tillit löses upp.⁶ Vi människor kan inte längre kontrollera vår globala omvärld utan tvingas förlita oss mer och mer på "abstrakta system". Det vill säga, vi har förlorat mycket av kontrollen för insyn i olika samhällssystem och måste därmed tro på att exempelvis våra instanser hanterar saker rätt. Detta leder även till förväntningar av ett konstant upprätthållande av ett kritiskt förhållandesätt hos individer eftersom traditioner och seder förlorat sin betydelse. Detta har ledsagat till att människan fått ökat *social reflexivitet*. De tidigare förgivettagna kommer i nytt ljus. Som exempelvis politiskt intresse, vilket besuttit en traditionsenlig betydelse men som i dagens samhälle fått en ny innebörd beroende av den subjektiva uppfattningen.⁷

---

⁵ Sörbom A. 2005, *När vardagen blir politik*

⁶ Giddens A. 2007, *Sociologi* s 128

⁷ Jfr Giddens, 2007, s 128

Den representativa socialisationsteoretikern när man talar om ungdomar och samhällsförändringar är den tyske ungdomsforskaren Thomas Ziehe. I enlighet med Ziehes teori är det ungdomarna som speglar hur samhället ser ut. De gör nytolkningar av den tidigare generationen där gamla traditioner och normer får nya betydelser. Ziehe talar om en *kulturell friställning* som genomsyrar vårt samhälle, där individers valmöjligheter är oändliga.⁸ Människor styrs inte längre av traditioner och normer i likhet med vad Giddens poängterar. Subjektets handlingsutrymme har ökat och ledsagat till ändring av kulturen eller som Giddens nämner *social reflexivitet*.

En teoretisk inramning ur ett didaktiskt perspektiv som tar sin utgångspunkt i den kulturhistoriska skolan, krävs det att man i skolorna skapar mening i samvaron. Det vill säga tar hänsyn i undervisningen till de sociala förändringarna vårt samhälle präglas av. Detta görs genom att man tar sin utgångspunkt från eleverna i inläringen. ”Man bör arbeta dialektiskt med teoripraktik, det vill säga barnens verklighet dras in i inlärningsprocessen”.⁹ På detta sätt skapar de nya samhällsförändringarna även nya inlärningsmetoder, som grundar sig i elevernas samhälleliga situation. ”Målet med denna pedagogik är, att människan blir i stånd till att förstå sig själv och handla som ett fritt subjekt tillsammans med andra subjekt i ett fritt samhälle, som är styrt decentraliserat, så att så många människor som möjligt deltar aktivt.”¹⁰

---

⁸ Ziehe T. 1994, *Kulturell friställning och narcissistisk sårbarhet*

⁹ Jerlang E. m.fl. 2003, *Utvecklingspsykologiska teorier* s 328

¹⁰ Jerlang E. m.fl. 2003, s 329

3. Forskningsläget

Nedan presenteras vad forskningen om politiskt engagemang och intresse framhållit i USA, Europa och Skandinavien. Till sist presenteras forskning i Sverige inom området från 1993 till 2007.

Den amerikanska forskningen inom området, exempelvis artikelförfattarna till *The problem – Democracy at Risk*, 2007, placerar allt på sin spets då de för en argumentation om att USA:s demokratiska system är i fara, eftersom medborgarnas engagemang i demokratiska frågor blivit allt svagare.¹¹ Författarna tar sina utgångspunkter i att, för att förstå vad en demokratisk stat grundar sig på, krävs gedigen utbildning om demokrati med fokus på medborgarnas skyldigheter, samt förståelsen av dess innebörd. Författarnas bekymmer grundar sig på att de menar att dagens utbildning fokuserar mer utbildning för arbetslivet och inte för samhällets varaktighet. Slutsatsen författarna drar är att utbildade medborgare, det vill säga de som har kunskaper om vårt samhällsliv och vår historia, leder till engagerade medborgare.¹² Galston påpekade redan 2001, problematiken med att den politiska kunskapen inte ökat på de senaste 50 åren i USA.¹³ Syftet med hans undersökning var att studera samhällslära i utbildningen som en komponent i politisk socialisation och pedagogikens betydelse i denna process. Galston diskuterar möjligheterna och motstånden för utvecklingen av politiskt deltagande. Med underlag i omfattande tidigare forskning kommer Galston fram till att samhällskurser samt deltagande i kommunen, exempelvis i föreningsliv, blandat med klassrumsundervisning där klassrummet är en reflektions arena, skapar goda politiskt deltagande medborgare. Det vill säga Galston har liknande slutsatser som författarna till ovannämnda artikeln, om att ökad kunskap om demokrati skapar aktivt deltagande medborgare.

Det finns även europeisk forskning inom medborgarutbildningen. Den europeiska forskningen bygger många på enkätundersökningen, *Civic Education Study*, som genomförs i 28 europeiska länder med elever i åldern 14-15 år, men även gymnasieungdomar mellan 16-19år, som behandlar frågor om elevernas egna uppfattningar om framtida politiska handlande. Fjeldstad och Mikkelsen genomförde denna forskning bland 14-15 åringar, 2004, i Norge för att undersöka de norska förhållandena gällande medborgarkunskap, demokratisk kompetens

---

¹¹ Davis J.E. m.fl. 2007, *The problem – Democracy at Risk*

¹² Jfr. Davis J.E. m.fl. 2007

¹³ Galston W.A. 2001, *Political knowledge, political engagement, and civic education*

och medvetenhet bland elever i nionde klass.¹⁴ Resultaten i denna studie jämfördes sedan med resultat från andra länder inom Europa. Man använde sig av 155 slumpmässigt utvalda skolor med 3500 elever i nionde klass. Resultaten visade sig att norska elevers kunskaper och kompetens om demokrati är över det europeiska genomsnittet. Men att engagemanget och intresset för politik och politisk handling är lågt. Detta är ett resultat som går emot de tidigare presenterade artiklarnas utsagor. En hypotes forskarna i Norge riktat, är att engagemanget i politik är lågt i Skandinavien på grund av vår goda välfärd.

I de svenska undersökningarna kan man tyda ett tydligt mönster i enkätfrågorna som ligger till grund i studierna, gjorda i Sverige om gymnasieungdomars intresse för politik. I ungdomsstyrelsens attityds- och värderingsstudie som sammanställdes år 2003, vilket är den tredje studien som genomförts i uppdrag av regeringen, *De kallar oss unga*. I denna studie har man försökt fånga upp mönster i attityder om ungas syn på samhället och medborgaren. Studien bygger på 5000 unga mellan 16-29 år som svarat på postenkäter. Resultat från tidigare studier, genomförda av ungdomsstyrelsen, 1993, visade att 56 % var mycket eller ganska intresserade av politik i allmänhet vilket hade sjunkit med 6 % år 2002. Enligt studien har andelen 20-24 åringar som inte är intresserade av politik ökat drastiskt mellan 1993 till 2002. Ungdomar mellan 16-19 år påvisar enligt studien att ca 30 % inte alls är intresserade av politik.¹⁵ Det som man i undersökningen från 2003, haft som underlag för mätning av politiskt intresse var frågor som; ”hur pass intresserad är du i allmänhet av a) politik, b) politiska förhållanden ute i världen, c) samhällsfrågor. Hur ofta brukar du diskutera politik med andra?”¹⁶

År 2007 genomförde ungdomsstyrelsen en fjärde studie om ungdomars attityder och värderingar, *Unga med attityd*. Denna studie omfattade 6000 ungdomar mellan 16-29 år som besvarade samma intresse frågor som i tidigare studier genomförda av ungdomsstyrelsen. I redovisning mäts det politiska intresset och medborgerliga deltagandet med hjälp av attityder till olika aktivitetsformer som exempelvis valdeltagandet, andra former av politisk och

---

¹⁴ Fjeldestad D. och Mikkelsen R. 2004, *Strong democratic competence does not automatically lead to strong engagement and participation*

¹⁵ Ungdomsstyrelsen, 2003, *De kallar oss unga* s 164

¹⁶ Ungdomsstyrelsen 2003, s 164

medborgerlig deltagande samt direkta frågor om intresse för politik.¹⁷ Det intressanta i denna undersökning var även att man redovisade medveten om att beroende av *hur* man ställer frågan påverkar resultatet på politiskt intresse.¹⁸ Detta redovisas exempelvis genom resultat på skillnad i fråga a och c, där 47 % var intresserade av samhällsfrågor varvid endast 34 % är intresserade av politik. ”Det är tydligt att resultatbilderna av politiskt intresse påverkas av hur man ställer frågan”.¹⁹ Resultaten från 2007 visar att intresset för politik är på samma nivå som de i 2003 års redovisning. Gemensamt för de båda studierna, 2003 och 2007, däremot är att de båda visar resultat på att det politiska intresset sjunkit sedan 1993. Men även att den socioekonomiska bakgrunden påverkar intresset för politiska frågor. ”Unga med arbetarbakgrund tycker att det är mindre viktigt att följa med i den politiska debatten än unga med tjänstemannabakgrund”.²⁰

En annan studie som tangerar ungdomars politiska intresse kartläggs i en studie *Ung i demokrati*, som är en av skolverkets sammanställda rapporter.²¹ Detta är en studie som är en del av den internationella IEA-undersökningen (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) det vill säga en del i kartläggningen av 2678 gymnasieelever i år 3 med genomsnittsålder på 18,9 år, och deras demokratiska kompetens. Studien är genomförd av en stor projektgrupp med flera medarbetare från ungdomsstyrelsen och statskontoret. I denna forskning undersöks intresset för politik genom gymnasieelevers medievanor, samtalsvanor om politik samt politisk självförtroende. Exempelfrågor i denna undersökning är; hur ofta diskuterar du vad som händer i svensk politik? Hur ofta läser du artiklar i tidningar om vad som händer i Sverige? Jag har ofta något att säga när politiska frågor eller problem diskuteras.²² Sammanfattningsvis blir slutsatsen i denna rapport att ju större kunskaper och självförtroende man känner för den politiska debatten samt egna kunskaper, desto större politiskt intresse har man att påverka den politiska utvecklingen.²³ I slutrapporten från projektet *Ung i demokrati* som man kan ta del av i sammanfattningen, 2003, har man sammanfört data från både ungdomsstyrelsen och skolverkets studier. I den kan man ta del av

---

¹⁷ Jfr. Ungdomsstyrelsen 2007, *Unga med attityd*

http://www.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/4028e59515f573380115f59064c90005/unga_med_attityd.pdf (kpt. 6)

¹⁸ Jfr. Ungdomsstyrelsen, 2007

¹⁹ Ungdomsstyrelsen, 2007, s 124

²⁰ Ungdomsstyrelsen, 2003, s 169

²¹ Skolverket, 2003, *Ung i demokrati – Gymnasieelevers kunskaper och attityder i demokrati och samhällsfrågor*

²² Skolverket, 2003

²³ Jfr. Skolverket, 2003, s 118

att det exempelvis finns ett bevisat samband mellan tidningsläsande och politiskt intresse och att det politiska intresset mäts indirekt av samtal om politik samt intresse för nyheter.²⁴

Slutrapporten understryker även de tidigare presenterade resultat om att socioekonomiska bakgrunden spelar roll för politiskt intresse och aktivitet.

En person som varit inblandad i samtliga presenterade studier av ungdomsstyrelsen och skolverket i Sverige, är Tiina Ekman som 2007 publicerade sin avhandling, *Demokratisk kompetens – Om gymnasiet som demokratiskola*. Syftet med den avhandlingen var att ta reda på hur den svenska gymnasieskolan lyckats med uppdraget att förbereda eleverna för ett aktivt medborgarskap.²⁵ I likhet med slutsatserna i slutrapporten Unga medborgare, 2003, hävdas att det politiska intresset, mediekonsumtionen och tilltron till det politiska systemet är vid sidan av utbildningsnivån de viktigaste individfaktorerna när man förklarar politiskt aktivitet.²⁶

Slutsatserna i avhandlingen är att skillnad i intresse är beroende av skillnad i kön, socioekonomisk bakgrund men även i vilken skola man går på. De studieförberedande gymnasieprogrammen påvisar ett högre politisk intresse än yrkesförberedande programmen. Man drar även slutsatser om att elever i yrkesförberedande program växer upp till passiva medborgare.²⁷ Det som man kan avläsa är att Ekman understryker att det politiska självförtroendet är till stor del beroende av politiskt intresse, varvid hennes genomsyrande hypotes blir att man kan i skolorna påverka elevers inställning till politiskt aktivt medborgarskap genom kunskap och förhöjande av självförtroendet, var det politiska intresset är den viktigaste förklaringsfaktorn.²⁸

I sin avhandling använde Ekman sig av den tidigare statistiken från 17 nationella gymnasieprogram av Svenska 18 åringar från år 2000, vilka besvarat frågor i den omfattande enkäten som tagits fram av IEA och som även *Civic Education Study* använder sig av i sina studier.²⁹ Det politiska intresset bland ungdomarna grundade Ekman på fyra frågor handlande om ställningstagandet till påståendet; Jag är intresserad av politik, hur ofta man diskuterar svensk respektive internationell politik med sina jämnåriga samt hur ofta man använder

---

²⁴ Jfr. Ungdomsstyrelsen, 2003, *Unga medborgare – ungdomsstyrelsens slutrapport från projektet Ung i demokratin*, s 33-35

²⁵ Jfr. Ekman T. 2007, s 13

²⁶ Jfr. Ekman T. 2007

²⁷ Jfr. Ekman T. 2007

²⁸ Jfr. Ekman T. 2007, s 161

²⁹ Jfr. Ekman T. 2007, s 55

Internet för att få nyheter om politik eller andra länder.³⁰ Dessa frågor tillsammans med demokratiska kunskaper omtolkades därefter till slutsatser om politiskt aktivitet. Mätningen gjordes med grund i olika ställningstaganden till påståenden liknande de i *Ung i demokrati* studien, 2003. Den teoretiska utgångspunkten grundar sig på Albert Banduras sociala kognitiva teori. Teorin behandlar kort att ifall man tror på sin egen förmåga, presterar man bättre, varvid personer som inte har självförtroende undviker oftast att exempelvis engagera sig i samhället eller ta ansvar.³¹ Ekman menar att den demokratiska kompetensen, som är en samlad effekt av individegenskaper påverkar tillsammans med en mellanliggande variabel som handlar om politiskt intresse, på det politiska självförtroendet vilket skapar politisk aktivitet i form av exempelvis valdeltagande.³²

Sociologen Adrienne Sörbom vidrör precis problematiken i sin avhandling som denna studie undersöker, att det politiska intresset kan ta sig uttryck på många olika sätt och att politiskt handlande sker överallt och gränsen för politik var den börjar och var den slutar är diffus.³³ Syftet med hennes avhandling var att förstå hur det politiska engagemanget ändrats över tid, eftersom hon påpekar de paradoxala i statistiken över politiskt engagemang som både påvisar att det ökat och minskat de senaste decennierna. För att göra detta intervjuade hon 23 vuxna personer födda 1920, 1950 eller 1970, tillhörande både arbetarklass och medelklass, vilket definierades genom medlemskap i olika fackförbund. Sörbom tar sin teoretiska utgångspunkt ur Ulrich Beck, Anthony Giddens och Thomas Ziehe, vilka alla menar att samhällsförändringen har ledsagat till att traditioner förlorat sin betydelse. Det vill säga, samhället har präglats av en individualiseringsprocess, där enskilda människan tar en allt större plats i relation till kollektivet.³⁴ Förändringen gäller att man organiserar sig inte längre i politiska partier utan politiken har flyttat in i vardagsdiskussionerna. Intresset för politik har blivit till ett allmänt intresse för politik och samhäll som tar sig i uttryck exempelvis genom att man håller sig ajour med nyhetsflödet, tittar på nyheter eller följer med i olika debatter.³⁵ Resultatet av denna avhandling blir att det har blivit en ändrad syn i samhället, varvid samhället förr var något bortom till insikten om att samhället är summan av individer.

---

³⁰ Jfr. Ekman T. 2007, s 147

³¹ Jfr. Ekman T. 2007

³² Jfr. Ekman T. 2007, s 150

³³ Jfr Sörbom A. 2005, s 65

³⁴ Jfr Sörbom A. 2005, s 27

³⁵ Jfr Sörbom, A. 2005, s 47

Följande avsnitt kommer att presentera de metodologiska utgångspunkterna i denna uppsats samt tillvägagångssättet för studiens urval av populationen, enkätutformningen samt hur data insamlats, kodifierats och beräknats.

4. Metodologisk utgångspunkt

Denna studie binder sig inte till en speciell kunskapsansats utan utgår ifrån en hypotetisk-deduktiv metod, det vill säga, det som gjordes var att bepröva en tes i verkligheten genom en kvantitativ undersökning i form av enkät som analyserats kvalitativt. ”Slutfasen, där resultat ska rapporteras, är företrädesvis kvalitativ; till och med tabeller och korrelationskoefficienter kräver kvalitativa uttolkningar”.³⁶

Studiens huvudfokus var att undersöka gymnasieelevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse utifrån ett konkret medieperspektiv, det vill säga hur intresserade är de av aktuell politisk debatt nära deras livssfär. Och hur påverkar resultat av detta, elevers politiska intresse jämfört med allmängiltiga och abstrakta sätt att undersöka intresset. Frågeställningen för att utveckla studiens syfte var; *Finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?*

4.1. Tillvägagångssätt

”I princip finns det fyra typer av design för att försöka efterlikna det magiska målet för teoriprovande undersökningar att köra världen i repris och bara ändra värdet på den oberoende variabeln: experimentell design, statistisk design, jämförande design och fallstudiedesign.”³⁷ Denna studie baserar sig på en frågeundersökning även kallad survey - undersökning. Eftersom min studie utgick ifrån att ta reda på skillnad i resultat när man undersöker det politiska intresset annorlunda, valde jag att jämföra två olika sätt att fråga elever om politiskt intresse, vilka var kompatibla med varandra. Den ena sättet grundar sig på IEA:s frågeställningar om politiskt intresse och den andra har konkretiserade frågeställningar som handlar om politik. Slutsatserna som följde var en tolkning och analys av respondenters uppfattningar genom bestämda frågeställningar och svarsalternativ.

³⁶ Kvale S. 1997, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s 69

³⁷ Esaiasson P. m.fl. 2007, *Metodpraktikan*, s 103

Utifrån resultaten i enkäten beräknades sedan skillnad och likhet mellan *hur man frågar påverkar resultatet på politiskt intresse*. Detta gjordes genom SPSS- programmet, där data infördes och resultat som följde var beräkningarna ur jämförelserna i medelvärdet i vardera frågesätten.

Motivet till valet av enkät var att underlaget skulle vara mer omfattande för att vara kompatibel med den tidigare forskningen. Valet av metod blir avhängigt av syftet med studierna. Med frågeundersökning som denna studie baserar sig på, elevers subjektiva uppfattning av politiskt intresse beroende på hur frågan ställs, abstrakt eller konkret, vill man ta reda på hur vanligt förekommande olika svar är i en viss population, där svaren blir jämförbara.³⁸

4.2. Urval

Målgruppen för studiens syfte var gymnasieelever på andra året, eftersom då är elever mellan 16-18 år, precis innan de ska ut från gymnasiet och in i vuxenlivet men fortfarande ungdomar. Ambitionen var att få en population på minst 120 elever, men blev 82. Tyvärr tillät inte omständigheterna att göra ett totalt urval eller slumpmässigt urval ur hela populationen i gymnasiet andra år i Sverige. Eleverna valdes från två skolor i Göteborg, ena skolan belägen i förort med 1200 gymnasieelever med sju olika gymnasieprogram. Den andra i centrum med ett stort upptagningsområde, från både centrum och kranskommuner. Skolan har ca 2000 elever. För att öka reliabiliteten försökte jag sprida ut enkäten till olika program. Detta verkställdes genom en bekvämlighets – och strategiskt urval, eftersom jag kände till skolorna sedan tidigare. Ambitionen var att få tillgång till två, tre klasser som besvarar enkäten och eftersom skolorna har en heterogen uppsättning på sina elever, finner jag att det var representativt att utföra forskningen i dessa skolor. Avsikten med strategiskt urval var att få liknande elevurval i skolorna men att urvalen av eleverna skulle innefatta både elever i yrkes- och studieinriktade programmen.³⁹

4.3. Enkätutformning

För utformning av enkäten krävdes en genomgång av politiska debatter som florerat i media och information om sakfrågor som har ett nära samband till elevers vardag som exempelvis

---

³⁸ Jfr. Esaiasson P. m.fl. 2007, s 259

³⁹ Jfr. Byström J. 2005, *Grundkurs i statistik* s 263

betygsättning av lärare, prisutveckling, piratkopiering o.s.v. Dessa frågor ska kunna likställas med de som används i tidigare forskningen, men skillnaden är att frågorna ställs utan värderade ord som politik, internationell/nationell politik, politiska partier o.s.v. De abstrakta frågeställningarna hämtades direkt ur Tiina Ekmans avhandling som bygger på IEA:s frågeformuleringar och följde samma strukturerade form som hennes avhandling bygger på. De konkreta frågeställningarna formulerades ur tidningsartiklar som florerat i media senaste året i Metro. Metro som utgångspunkt valdes på grund av att det är Sveriges största morgontidning och genom att den är tillgänglig för alla inom undersökningsområdet.⁴⁰ Genom denna tidning kan elever få en nyhetsöversikt över staden, landet och världen dagligen.

4.4. Datainsamling

För insamling av data användes strukturerade insamlingar där alla elever besvarade samma enkät med värderade svarsalternativ.⁴¹ Enkäten bestod av fem olika teman som alla berör en gymnasieungdoms liv på något sätt. Först allmänna bakgrundsfrågor sedan ospecificerade frågor om politik och tre olika konkreta frågeställningar med exemplifierade frågor ur skolans värld, frågor handlande om fildelning, prissättning av varor och pengarnas värdering. Alla frågor hade färdigkonstruerade svarsalternativ där varje fråga omfattade 5 variabelvärden för subjektiv uppfattning, det vill säga 1.*aldrig*, 2.*sällan*, 3.*ibland*, 4.*ofta* och 5.*vet inte*. Den datanivå som erhållits är *intervall data*, det vill säga en rangordning av uppfattningar som gav möjlighet för att mäta skillnad mellan de olika värdena.⁴²

Enkäten var upplagd som så att den hade tre abstrakta frågeställningar om politiskt intresse. Den första handlade om elevers värderande av deras subjektiva uppfattning om politiskt intresse. Den andra om inrikes frågor som utöver värdering av subjektivt intresse även skulle värderas in i olika uppfattningar om vem man diskuterat de inrikespolitiska frågorna med. Människor i egen ålder, med föräldrar eller andra vuxna eller lärare. Detta frågesätt upprepades även i frågor gällande utrikespolitiska intressen. De konkreta frågorna följde samma mönster som de abstrakta.⁴³

---

⁴⁰ <http://www.metro.se/se/metro/>

⁴¹ Jfr. Trost J. 2001, *Enkätboken*

⁴² Jfr. Byström J. 2005, s 55

⁴³ Se bilaga 1

Enkäten avslutades med kontrollfrågor gällande användning av mediala verktyg för att ta reda på ospecificerat nyheter om politik, inrikes – som utrikespolitiska frågor men även vart eleverna värderar att de vänder sig mest till för att få reda på dessa politiska frågor, radio, tv eller internet. De konkretiserade exemplen följde samma mönster ur ett ämneskonkretiserat frågesätt.

Enkätsvaren kodades om i Excel, varefter data infördes i dataprogrammet SPSS. Det som gjordes var enkla frekvenstabeller med relativ frekvens för jämförelsen, eftersom de konkreta sätten att fråga om politiskt intresse var fler till antalet än de abstrakta. Det som jämfördes var variabelvärden som delade frekvensfördelningarna mitt itu, det vill säga medelvärdet av variablerna 1 - 4. Variabelvärdet 5, vilket var *vet inte* utelämnades vid beräkningarna samt alla svar som lämnades tomma eller besvarades dubbelt i enkäten. För att ta reda på ifall de konkreta sätten att fråga/mäta, samma politiska intresse som de abstrakta frågeställningarna, gjordes en kontrollberäkning av Cronbach's alpha i SPSS. För att ytterligare ge ökad tyngd till studien utfördes en signifikanstest av medelvärdena på vardera frågesätten, abstrakt kontra konkret. Detta test utfördes även på kontrollfrågorna gällande användning av mediala verktyg.

4.5. Metoddiskussion

Fördelen med att ha valt att göra en kvantitativ enkätundersökning är att underlaget blir mer omfattande men nackdelen med detta förfarande blir att den information som erhålls endast är ytlig och ger ingen fördjupad insyn i elevers uppfattning om politiskt intresse, vilket kanske intervjuer hade bidragit med. En annan nackdel med valet av detta förfaringsätt är att det endast var genomsnittsvärden som undersöktes vilket kan bidragit till att mycket av information som kan ha haft betydelse för studien gått förlorade.⁴⁴ Vid genomsnittsberäkningar finns det alltid även risk för extrema värden påverkan på resultatet.

Jag valde att endast göra enkla frekvensanalyser av enkäterna vilket ledsagat till att information som kan ha haft betydelse för resultatet i denna studie inte studerats. Det som ytterligare kunde ha analyserats är ifall svaren gav skillnad i resultat beroende på kön eller ifall respondenten var född i Sverige eller utomlands. Men dessa frågor låg utanför intresset för denna studie och därmed analyserades inte.

---

⁴⁴ Jfr. Byström J. 2005, s 131

Ifall jag valt att göra intervju hade jag inte kunnat bepröva min hypotetiska utgångspunkt om att ifall man undersöker det politiska intresset annorlunda men likvärdigt sätt, får man även ett annat resultat. Vid intervju blir populationen oftast mindre till antal och syftet mer inriktat på att fånga in och kartlägga olika uppfattningar hos en viss population. ”Forskaren skall sträva efter att förstå världen som intervjupersonerna själva uppfattar den”.⁴⁵ En annan nackdel med kvalitativ intervju är att forskaren som intervjuare kan påverka sina respondenters svar indirekt.

Det som var tråkigt under processens gång var att det var svårt att få kontakt med lärare som kunde hjälpa till med att få elever att svara på enkäten. De flesta lärare som ställde upp var samhällslärare på olika studieförberedandeprogram. Detta var inte avsikten med studien utan avsikten från början var att erhålla en jämn spridning i både yrkes – och studieförberedande programmen. Som ovan nämnt var många av enkätsvaren som erhöles inför denna studie från de studieförberedandeprogrammen. Resultatet hade kanske varit annorlunda ifall jag erhållit fler svar från rent yrkesinriktade program med hänvisning till vad den tidigare forskningen inom området hävdar. Det vill säga att de studieinriktade programmen har en tendens att vara mer politiskt intresserade än de yrkesinriktade när de utfört frågeställningarna som baserar sig på det abstrakta sättet att fråga. Men jämfört med en genomsnittsskola i Sverige så anser jag ändå att resultaten är representativa för gymnasieelever på andra året, även om resultaten bygger på främst de studieförberedande programmen.

En annan insikt som infallit i efterhand är att enkätens omfattning kan ha varit för lång. Många av enkätsvaren visade på ett fallande intresse i slutet av enkäten vilket kan ha påverkat resultatet i denna studie.

---

⁴⁵ Esaiasson P. m.fl. 2007, s 286

Alltid när något studeras uppkommer det frågor om två begrepp som underlag för mått på kvalitet i studien, nämligen reliabilitet och validitet. Nedan följer en presentation och diskussion om dessa men även en diskussion gällande generalisering. Efter detta presenteras de etiska perspektiven inför denna studie.

5. Reliabilitet

Reliabilitet betyder noggrannheten eller tillförlitligheten/trovärdigheten i studien.⁴⁶ Det som ökar tillförlitligheten i denna studie är att mätmetoden som denna studie bygger på har används i tidigare forskningar. För att öka tillförlitligheten ytterligare mellan överensstämmelsen mellan det abstrakta och konkreta sättet att fråga om samma sak har resultat från uträkningar med hjälp av Cronbach's alpha påvisat hålla god reliabilitet. En annan kontrollberäkning som höjer studiens resultat är signifikanstestet som tydde på att slutsatsen stämmer till stor del eftersom slumpfaktorn som kan ha åstadkommit resultatet av frågesätten gällande abstrakt kontra konkret är en på tusen. Kontrollfrågornas reliabilitet kan däremot ifrågasättas eftersom de kan med sannolikhet uppkommit av slump. Det som påverkar reliabiliteten ytterligare negativt är att de flesta respondenter kommer från studieinriktade program och resultaten från denna studie kan därmed inte direkt gälla de yrkesinriktade programmen. Det som även kan ha påverkat resultatet negativt är snedfördrivningen av kön, oärliga svar, och svarsbortfall av alla de tomma och dubbla svaren.

5.1. Validitet

Validitet är en koppling mellan det man vill mäta och empirin.⁴⁷ Syftet med studien var att ta reda på elevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse och ifall det blir en skillnad på resultat beroende på *hur* man frågar om samma fenomen. Begreppsvaliditet uppbäres genom resultaten i uträkningarna av Cronbach's alpha som påvisar korrelationen mellan de abstrakta och konkreta valda empiriska indikatorerna.⁴⁸ Att konkretisera abstrakta begrepp som politik kan ta sig olika uttryck eftersom politik kan betyda olika beroende av sammanhang. Men i denna studie blir begreppsvaliditeten god eftersom det definierats som allt som har med samhället att göra.

---

⁴⁶ Jfr. Byström J. 2005, s 53

⁴⁷ Jfr. Svensson T. & Teorell J. 2007, *Att fråga och att svara* s 59

⁴⁸ Jfr. Esaiasson P. m.fl. 2007, s 65

En pilotundersökning genomfördes för att höja validiteten. Respons som gavs av pilotundersökningen gällde frågan om fildelning, annars var det enligt dem förstådda frågor. Efter detta gjordes förtydliganden med exempel i frågan om fildelning, vilket ledde till problem eftersom ca 40 enkäter saknar exempel i studien. Efter övervägning valdes ändå att ha med dessa eftersom modifikationen var ytterst liten och påverkar inte resultatet.

I fråga om studiens interna validitet, det vill säga, säker slutsats i de fall jag studerat är validiteten god, men extern validitet är lägre eftersom jag inte kan göra en helt säker slutsats eftersom studien innefattar för få analysenheter och snedfördrivna data. Detta påverkar även att möjligheter till generalisering blir mindre.

5.2. Generaliserbarhet

”Allmänt kan **deskriptiv generaliserbarhet** definieras som att urvalet ´på ett korrekt sätt` avspeglar populationen med avseende på den (eller de) egenskap(er) vi önskar beskriva.”⁴⁹ Som ovan nämnt i extern validitet så lider studien av bristande representativitet gällande alla gymnasieelever i årskurs två i alla gymnasieprogram. Därmed kan man inte generalisera resultaten från denna studie men den ger en indikation om elevers egna värderingar om uppfattningen av politiskt intresse.

5.3. De forskningsetiska principerna

De forskningsetiska principerna inom ämnesområdet för humaniora och samhällsvetenskap innefattar fyra huvudkrav. *Informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.*⁵⁰

Informationskravet handlar om att respondenterna blivit informerade om studiens syfte och vilken roll elevernas deltagande spelar i studien. Detta gjordes i och med att varje enkät som eleverna besvarade erhöll information om detta. Samtyckekravet blev uppnått genom att varje elev blev även informerad att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas närhelst. Ibland kan det krävas att få tillåtelse från föräldrar till elever, ett samtycke. I detta fall behövdes inte denna tillåtelse eftersom elever som deltagit är alla 16 år eller äldre.

---

⁴⁹ Jfr. Svensson T. & Teorell J. 2007, s 68

⁵⁰ www.vr.se

Nina Nordlund

Konfidentialitetskravet hänvisar till offentlighet och sekretess. Alla deltagare i undersökningen förblir anonyma och kan inte identifieras av utomstående. För att ännu skydda detta benämns heller inte skolornas namn eller adress. De uppgifter som erhållits genom enkät kommer endast att redovisas i denna studie. Därmed uppfylls även nyttjandekravet.

6. Resultat

Nedan presenteras resultaten från uträkningarna av enkätundersökningen i statistiska programmet SPSS. I undersökningen deltog 82 respondenter, varav 60 stycken var flickor och 21 pojkar, 1 respondent var odefinierbar. Utav dessa var 68 födda i Sverige och 14 utomlands och genomsnittsåldern blev 17,4 år.

För att avgöra huruvida de respektive delfrågorna inom varje frågeblock avseende de abstrakta och konkreta sätten att fråga om elevers uppfattningar om politiskt intresse är skalbara eller inte, det vill säga att de samtliga mäter samma underliggande kunskapsdimensioner och därmed lämpar sig för indexkonstruktion, utfördes ett Cronbach's alpha test som indikerar ifall frågesätten är kompatibla. Alla värden över 0.6-0.7 är acceptabla när det kommer till reliabilitet i studien. Värden 0.8 eller över påvisar en god reliabilitet i uppsatsen.⁵¹

Resultaten för uträkningarna av Cronbach's alpha i de fyra frågesätten var:

Cronbach's alpha	
Abstrakt intresse frågor	0,857
Konkreta, fildelning	0,823
Konkreta, prissättning	0,795
Konkreta, skolrelaterade	0,739

Syftet med denna undersökning var att ta reda på elevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse och ifall det blir en skillnad på resultat beroende på *hur* man frågar om samma fenomen. Det vill säga: *Finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?* För att uppnå detta krävdes en jämförelse mellan medelvärdet i det abstrakta sättet att fråga om elevers politiska intresse, jämfört med det totala medelvärdet i det konkreta sättet att fråga samma sak. Det vill säga medelvärdena är genomsnittet av resultat i variabelvärdena 1.*aldrig*, 2.*sällan*, 3.*ibland*, 4.*ofta*. För jämförelsen gjordes enkla

⁵¹ www.wikipedia.se

frekvenstabeller med relativ frekvens eftersom de konkreta frågorna var fler till antalet än de abstrakta.⁵²

Nedan följer två tabeller, tabell 1 visar medelvärdet för den abstrakta frågan om elevers subjektiva uppfattning av deras politiska intresse och tabell 2, det konkreta sättet att fråga samma sak och dess medelvärde.

Tabell 1

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Abstrakt, politiskt intresse	69	2,6936	,67420

Tabell 2

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Konkret, politiskt intresse	56	2,2236	,46461

Som man kan avläsa i de ovanstående tabellerna påvisar det abstrakta sättet att fråga om politiskt intresse bland eleverna på ett högre värde än de konkreta sätten och detta gällde varje konkret fråga. Medelvärdet för konkreta frågor gällande fildelning var 1,9180. Frågor gällande prissättning hade ett medelvärde på 2,3667 och de skolrelaterade frågorna ett medelvärde på 2,4673. På alla punkter påvisade de konkreta sätten att fråga om frågor gällande politik, på en lägre subjektiv uppfattning av intresse för politik bland eleverna, än det abstrakta sättet att fråga samma sak.

Vid sammanställning av vem man diskuterade mest politik med; personer i egen ålder, föräldrar eller andra vuxna eller lärare när det gällde jämförelsen mellan det abstrakta sättet att fråga och det konkreta, blev medelvärdena att man i högre utsträckning talade allmänt om politik än de konkretiserade sakfrågorna om politisk diskussion. Det vill säga det blev ett högre variabelvärde i de abstrakta sätten att fråga än i de konkreta.

---

⁵² Jfr. Byström J. 2005, s 119

Uträkningarna påvisade även att man talar mer om politik med sina föräldrar och jämnåriga än med lärare, när det gäller både det abstrakta som konkreta sätten att värdera intresset för politik. Nedan följer tabeller som visar uträkningar från dessa. Tabell 3, 5 och 7 representerar det abstrakta sättet att fråga och tabell 4, 6 och 8 representerar de konkreta sätten att fråga.

Tabell 3

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Abstrakt, politik med jämnåriga	77	2,6753	,83021

Tabell 4

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Konkret, politik med jämnåriga	62	2,2930	,52417

Tabell 5

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Abstrakt, politik med föräldrar	76	2,7303	,88860

Tabell 6

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Konkret, politik med föräldrar	62	2,2226	,60393

Tabell 7

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Abstrakt, politik med lärare	75	2,6200	,76600

Tabell 8

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Konkret, politik med lärare	62	1,8199	,52730

Resultaten ur kontrollfrågorna gällande användningen av mediala verktyg för att ta reda på frågor gällande politik i enkäten, frågat på ett ospecificerat sätt, läser i tidningen artiklar om inrikes- och utrikesfrågor samt ser på nyheter eller lyssnar till radio eller använder sig av internet för att få nyheter om politik påvisade ett medelvärde på 2,9733, vilket även i detta fall var högre än totalvärdet ur de konkretiserade frågesätten om användning av mediala verktyg för att ta reda på sakfrågor gällande politik. Totala medelvärdet för de konkreta sätten att fråga var 2,1030. Nedan presenteras i tabell 9 och 10, medelvärdet för de båda sätten att fråga, abstrakt och konkret.

Tabell 9

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Abstrakt, hur ofta	75	2,9733	,49247

Tabell 10

	antal	Medelvärde	Standardavvikelse
Konkret, hur ofta	66	2,1030	,53027

I de konkreta sakfrågeställningarna om hur ofta eleverna inhämtade information om fildelning, prissättning eller skolrelaterade frågor, visade det sig att fildelningen hade minst variabelvärde, 1,7147 mot prissättning $m=2,2141$ och skolrelaterade frågor $m=2,361$.

För att erhålla resultat på att det inte är slumpen som avgjort skillnaden i medelvärdena. Det vill säga indexenheterna på vardera frågesätten, abstrakt kontra konkret, gjordes ett signifikanstest. Detta test utfördes även på kontrollfrågorna gällande användning av mediala verktyg. ”Ju större avvikelserna är mellan observerad och förväntad förekomst desto mindre anledning att anklaga slumpen för de skillnader som uppkommit och desto större anledning att

tro på att skillnaderna faktiskt har producerats av den förklaringsfaktor som vi använt”.⁵³

Nedan presenteras tabellerna för dessa uträkningar.

Tabell 11

	Sig. (2-tailed)	Skillnad i indexenheter	95 % signifikansnivå
Intresse abstrakt & Intresse konkret	, 001	, 34190	Lägst / Högst , 15716 / , 52665

Resultatet ovan visar på att vid upprepade studier kommer skillnaderna i frågesätten att stanna i intervallet 0,15716 och 0,52665, i 95 fall av 100, eftersom det användes en signifikansnivå på 95 %. Det som även kan utläsas är att skillnaden i svaren endast kan åstadkommas vid ett fall av tusen av slump, vilket betyder att skillnaden är signifikant.

Tabell 12

	Sig. (2-tailed)	Skillnad i indexenheter	95 % signifikansnivå
Kontrollfrågor gällande mediala verktyg, abstrakt & konkret	, 978	, 00392	Lägst / Högst -, 28194 / , 28978

Resultatet ovan påvisar att skillnaden i frågesätten inte är signifikant, när det kommer till kontrollfrågorna gällande mediala verktyg. Vid upprepade studier kommer skillnaderna i frågesätten att stanna i intervallet -0, 28194 och 0, 28978, i 95 fall av 100. Detta vill säga att i 97,8 fall/resultat av tusen kan uppstå av slump.

⁵³ Esaisson P. m.fl. 2007, s 438

6.1. Analys & Tolkning

Nedan presenteras en sammanfattande analys och tolkning av resultaten i enkätundersökningen.

Denna undersökning byggde på en hypotes om att det politiska intresset bland gymnasieelever är högre än den tidigare presenterade forskningen påvisat. Denna hypotes blev falsifierad i och med resultaten i studien, vilket påvisade att alla frågor ur ett abstrakt sätt att fråga hade högre variabelvärde än frågorna som var konkret ställda.

Frågeställningen inför denna studie var; *Finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?* Resultaten påvisar att det finns skillnad i frågesätten. Även om elevers uppfattningar om politiskt intresse konstaterar högre resultat frågat på ett abstrakt vis än konkret är det ändå låga siffror gällande intresse för politik, som resultatet påvisar. Medelvärdet var ca 2,7 vilket betyder att intresse för politik finns sällan eller endast ibland. Att resultatet är högre frågat med abstrakta intressefrågor än frågat på konkret vis kan vara beroende av att flertalet av de undersökta eleverna går på studieförberedande program. Detta kan ha bidragit till en förväntning på att eleverna förväntas att vara politiskt intresserade, men att när man efterfrågade konkret intresse i faktiska sakfrågor handlande om politik visade det sig vara lägre. För att erhålla resultat om att denna skillnad inte endast tillkom av slump gjordes en signifikanstest, både gällande intressefrågor som kontrollfrågorna behandlande det mediala intresset. Utslagen från dessa påvisade att när det gäller intresset så finns det en risk för att resultatet om att elevers intresse för politik skulle vara ännu lägre undersökt på ett konkret vis, är felaktig. Men den är så statistisk minimal att man kan anta att den stämmer. Däremot kan man ifrågasätta kontrollfrågornas resultat eftersom beprövningen påvisade stora möjligheter för att detta resultat kommit till av slumpen.

Det intressanta i resultaten är att man är mer benägen att diskutera politik med jämnåriga och föräldrar än med lärare. Dessutom kan man dra slutsatsen från resultaten att lärarna inte följer upp den aktuella politiska debatten i skolan eftersom resultaten att elever diskuterar konkreta sakfrågor med sina lärare var ytterst låg, 1,8 det vill säga, nästan aldrig eller sällan.

Resultaten i kontrollfrågorna, användningen av mediala verktyg för att få reda på politiska frågor påvisade högre medelvärden för det abstrakta sättet att fråga. Detta kan vara rimligt eftersom aktualiteter eller aktuella nyheter förlorar snabbt sitt dagsintresse i media. Inte minst påvisade resultaten om fildelning på detta, vilket på senaste tiden inte uppmärksammats lika mycket i media som tidigare i år. Intresset angående fildelning var förvånande lågt, eftersom detta borde vara en sakfråga berörande speciellt gymnasieungdomar.

Genomsnittsåldern på respondenterna inför denna studie var 17,4 år vilket betyder att dessa elever inom en snar framtid har en demokratisk skyldighet att rösta i val. Det är bekymmersamt att siffrorna för intresse för politik var ännu lägre än vad tidigare forskning påvisat. Även om samhället förändras och blir mer individualiserat, så är det ytterst viktigt för demokratins överlevnad att intresset för politik utökas bland gymnasieeleverna.

7. Diskussion

Nedan följer en diskussion med koppling till tidigare presenterad forskning och de pedagogiska konsekvenserna från denna studie samt en diskussion om fortsatt forskning

Syftet med denna studie var; att ta reda på elevers subjektiva uppfattningar om politiskt intresse och ifall det blir en skillnad på resultat beroende på hur man frågar om samma fenomen. Frågeställningen för att uppnå syftet var: Finns det skillnad i resultat om uppfattningen av politiskt intresse, om man undersöker fenomenet med konkreta frågor baserade på aktuell media än med abstrakta allmängiltiga frågor?

Resultaten påvisade skillnader i svaren. På alla punkter påvisades ett högre intresse genom de abstrakt ställda frågorna kontra de konkret ställda, varvid hypotesen om att eleverna skulle präglats av ett större intresse för politik än vad den tidigare forskningen som byggde på abstrakta frågor falsifierades. Den samhällsvetenskapliga relevansen denna studie därmed bidrar till är revideringen att med detta sätt mätt, konstateras det politiska intresset bland gymnasieelever på lägre resultat än vad den tidigare forskningen hävdade.

Att studera det politiska intresset är svårt eftersom det är abstrakt begrepp som tolkas subjektivt. Att hitta kompatibla konkreta frågeställningar för att undersöka om det politiska intresset mer konkret än tidigare forskning gjort var även svårt. Det som styrker de konkreta frågeställningarna i denna studie är utslaget av Cronbach's alpha. Som jag tidigare hävdade i min hypotes, att jag var övertygad om att det politiska intresset var högre bland gymnasieungdomarna än vad tidigare presenterad forskning hävdade, därför blev denna studies resultat väldigt överraskande för mig.

Eftersom denna studie hade sin teoretiska utgångspunkt i att samhället genomgår en rad sociala förändringar, krävs det även nya mätinstrument. Frågorna som den tidigare forskningen var byggd på var abstrakta frågor om intresse för politik vilka lämnade subjektiva tolkningsutrymmen för svar. Därför konkretiserades dessa frågor inför denna studie för att ta reda på ifall det blev skillnad i svaren. Resultaten påvisade att det politiska intresset var ännu lägre än vad forskningen i Sverige från skolverket, ungdomsstyrelsen och Ekmans avhandling hävdade.

Enligt Sörboms avhandling som bygger på en teoretisk bakgrund ibland annat Thomas Ziehe om att ungdomarna speglar samhället och att samhället blivit mer individualiserat där

subjektets handlingsutrymme utökats, målas en skrämmande bild upp i och med resultaten i denna studie. Kanske är vi på väg mot ett samhälle där hela det demokratiska systemet är i fara i likhet med vad de amerikanska forskarna hävdar. Det låga intresset för politik kan inte endast vara beroende av den goda välfärd vi präglas av i Sverige som den norska forskningen för fram som ett delargument för det låga politiska intresset. Utan det måste finnas andra bakgrundsfaktorer som bidragit till detta och skolan kan vara en.

Eftersom större delen av studien genomfördes i studieförberedande gymnasieprogram kan man anta med stöd i tidigare forskningen att resultaten i denna studie om intresse för politik är högre än vad det hade blivit i de yrkesförberedande programmen. Detta i beräkning tycker jag, skapar ännu mer oro för den demokratiska utbildningen i Sverige.

Den slutsats som Ekman drar i sin avhandling om att ökad demokratisk kompetens tillsammans med politiskt intresse, leder till utökad politisk självförtroende vilket skapar mer aktiva medborgare, understryker ännu mer resultaten från denna studie att våra ungdomar präglas av ointresse för politik samt passivitet. Kan det vara så att med grund i Giddens teori om ökad social reflexivitet som samhället präglas av, det vill säga i och med att traditioner samt seder förlorat sin betydelse har detta ledsagat till social passivitet i politiska frågor?

Även om det politiska handlandet endast bytt arena från samhällsnivå till vardagsdiskussionerna, vilket Sörbom hävdar i sin avhandling är detta ett stort hot mot det demokratiska systemets överlevnad. Som man kan läsa i hennes avhandling har samhället blivit mer individualiserat och organisering är inte längre lika aktuellt som historiskt. Detta leder till att mobiliseringen i viktiga frågor förlorar sin makt eftersom individuellt kan vi inte påverka samhället utan det krävs en viss sorts organisering/sammanslutning.

En tanke som uppkommit under studiens gång är resultatet av fildelningen, vilket påvisade lågt intresse bland eleverna. Detta är något som till stor del berör ungdomars liv och att frågan inte engagerar mer är skrämmande på grund av att diskussionerna som florerat i media berör till stor del integritetsfrågor och hur mycket ska myndigheter få lov att inskränka vårt privatliv. Ifall våra ungdomar inte tycker att detta är en intressant och engagerande politisk fråga, hur ser då resten av samhällets befolkning på detta? Har samhället blivit så individualiserat och styrd av andra intressen att dess befolkning helt enkelt inte längre bryr sig om vad våra makthavare gör med vårt samhälle?

7.1. Pedagogiska konsekvenser

Genom utbildningen ska man tillägna sig kunskaper om demokrati och den politiska sfären. Den obligatoriska kursen i samhällskunskap, kurs A, reviderades den 21 januari 2008.⁵⁴ Man gjorde både ändringar i kursplaner och betygskriterierna. Idag gäller att kursens omfång är 100p mot tidigare 50p. Det är ett kärnämne som syftar bland annat till ”att med demokratin som värdegrund bredda och fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor”... ”vidare till att ge eleverna ökade förutsättningar att aktivt delta i samhällslivet och en beredskap att hantera förändringar i samhället”.⁵⁵ Eleverna ska efter avslutad kurs i samhällskunskap A, ha insikter om och ”kunna förstå hur politiska, ekonomiska, geografiska och sociala förhållanden har format och ständigt påverkar såväl vårt eget samhälle som det internationella samhället”.⁵⁶ Det är därför ännu viktigare av skolorna att följa upp den politiska samhällsdebatten. I överensstämmelse med vad Galston påpekat i sin forskning. För att skapa goda politiskt deltagande medborgare är en del i detta arbete att i skolorna använda klassrummen som reflexionsarenor för politiska diskussioner.

För att skapa sammanhang och mening i samvaron mellan det politiska läget och gymnasieelevers vardag krävs därför en pedagogisk utgångspunkt ur elevers perspektiv i överensstämmelse med det kulturhistoriska perspektivet på undervisning. Även i Lpf 94 års läroplan kan man avläsa att detta perspektiv ska genomsyra undervisningen. ”Eleverna skall få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper”.⁵⁷ På detta sätt kan skolan genom att bedriva en pedagogik baserad på nerifrån och upp istället för uppifrån och ner i samklang med Ekmans avhandling bidra till ökad självförtroende, vilket kan ledsaga till mer engagerade, intresserade och aktiva medborgare, vilket är en av skolans viktigaste uppdrag.

Ur ett utbildningsvetenskapligt perspektiv har denna studie genom sitt resultat givit upphov till insikten att det är ännu viktigare att i skolan tala om politik och politiska händelser. Som resultatet påvisade görs detta inte i skolorna, eleverna diskuterar mer politik med sina jämnåriga och föräldrar än med lärare, vilket är alarmerande med tanke på skolans uppdrag.

---

⁵⁴ www.skolverket.se

⁵⁵ www.skolverket.se

⁵⁶ www.skolverket.se

⁵⁷ Lärares Riksförbund, 2003, s 49

Detta i åtanke ledsagar till att det blir ännu viktigare för mig i min blivande profession att diskutera politik med mina elever och skapa intresse för politiska frågor. Skapa intresse med utgångspunkt ur elevernas perspektiv för att leva upp till uppdraget att skapa goda deltagande medborgare. Men även kunskap om hur eleverna kan påverka sina villkor, tycker jag. Genom att lägga fokus på det aktuella politiska läget ges gymnasieelever förutsättningar att delta i den demokratiska beslutsprocessen. Att tala politik i skolorna är ett sätt att skapa politisk självförtroende hos eleverna, tror jag. Tyvärr har jag en dyster framtidstro gällande demokratis överlevnad genom skolan även om insikten om problematiken infunnit sig, på grund av vår skolminister Jan Björklund och hans vision om att öka yrkesprogrammen där eleverna kommer att utbildas mer för arbetslivet än för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

7.2. Fortsatt forskning

I fortsatt forskning skulle man kunna undersöka fler respondenters politiska intresse ur fler infallsvinklar än denna studie bidragit med. Detta skulle man kunna göra med kvalitativ metod för att fördjupa sig ännu mer i ungdomars politiska intresse. Även genom tidskrävande observation skulle man kunna följa elever och deras diskussioner för att på det sättet få en djupare inblick i deras syn på politik och vad som enligt dem är viktigt och intressant inom området för att på det sättet skapa en plattform att ta avstamp ifrån i undervisningen.

Avslutningsvis vill jag tacka alla som hjälpt och stödjat mig under denna studiens gång.

8. Referenser;

- Byström j. 1998, *Grundkurs i statistik*. Stockholm: Natur och kultur
- Davis J.E. Hartoonian H.M. Scotter R.V. & White W. 2007, *The problem – Democracy at Risk: The social studies*, november / december, 2007: Heldref Publications
- Ekman T. 2007, *Demokratisk kompetens – Om gymnasieskolan som demokratiskola*. Grafikerna Livréna i Kungälv AB
- Esaiasson P. Gilljam M. Oscarsson H. & Wängnerud L. 2007, *Metodpraktikan*. Vällingby: Elanders Gotab
- Fjeldestad D. och Mikkelsen R. 2004, *Strong democratic competence does not automatically lead to strong engagement and participation*, International Journal of Educational Research, vol. 39, 2003 : Elsevier Ltd
- Galston W.A. 2001, *Political knowledge, political engagement, and civic education*, Political science, vol. 4, 2001 : Annual Reviews
- Giddens A. 2007, *Sociologi*. Poland: Studentlitteratur
- Jerlang E. m.fl. 2003, *Utvecklingspsykologiska teorier*. Stockholm: Liber
- Kvale S. 1997, *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lärarnas Riksförbund, 2003, *Läraryboken*. Modintryck
- Skolverket, 2003, *Ung i demokrati – Gymnasieelevers kunskaper och attityder i demokrati och samhällsfrågor*. Kalmar: Lenanders Grafiska AB
- Svensson T. & Teorell J. 2007, *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB
- Sörbom A. 2005, *När vardagen blir politik*. Falun: Bokförlaget Atlas
- Trost J. 2001, *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur
- Ungdomsstyrelsen, 2003, *De kallar oss unga*. Kristianstads Boktryckeri AB
- Ungdomsstyrelsen, 2003, *Unga medborgare – ungdomsstyrelsens slutrapport från projektet Ung i demokratin*. Stockholm: DocuSys
- Ungdomsstyrelsen 2007, *Unga med attityd*
Hämtat: 2008-10-27
http://www.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/4028e59515f573380115f59064c90005/unga_med_attityd.pdf (kpt. 6)

Nina Nordlund

Ziehe Thomas 1994: *Kulturell friställning och narcissistisk sårbarhet* UR; Ungdomskultur: *Identitet och motstånd*, En antologi redigerad av Johan Fornäs, Ulf Lindberg, Ove Sernherde 1994, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag

Revidering i Samhällskursen A

Hämtat: 2008-11-13

www.skolverket.se

Artiklar

Hämtat: 2008-11-06

<http://www.metro.se/se/metro/>

Vetenskapsrådet – Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning

Hämtat: 2008-11-25

www.vr.se

Cronbach´s alpha

Hämtat: 2008-12-15

www.wikipedia.se

9. Bilagor

Bilaga 1

A1. När är du född?

_____ år

2. Är du flicka eller pojke?

Flicka.

Pojke.

4. Är du född i Sverige?

Nej

Ja

Besvara varje fråga genom att sätta kryss över det alternativa svaret, det vill säga antingen *aldrig, sällan, ibland, ofta, eller vet inte*

Jag är intresserad av politik...

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du vad som händer i svensk politik...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du vad som händer i internationell politik...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Jag är intresserad av fildelning... (Tex upp och nedladdning av musik, filmer, spel mm.)

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du fildelning...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du om fildelning i andra länder...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Jag är intresserad av prissättningar av varor och pengarnas värdering....

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du matpriser...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du bankrisen som fick sin början i USA...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Jag är intresserad av skolrelaterade frågor...

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du betygsättning av lärare...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta diskuterar du skolmassakrer som hänt i både USA och senast i Finland, då en elev sköt minst 10 elever på sin skola...

- Med människor i din egen ålder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina föräldrar eller andra vuxna i familjen?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

- Med dina lärare?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Hur ofta...

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer i Sverige?

Nina Nordlund

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer i andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Tittar du på nyheter på TV?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Lyssnar du på nyheterna på radio?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Använder du Internet för att få nyheter om politik eller om andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om fildelning?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om fildelning i andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Tittar du på TV, när det handlar om fildelning?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Lyssnar du på radio, när det handlar om fildelning?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Använder du Internet för att få veta om fildelning i Sverige eller andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer med boende-/bensin- eller matpriser i Sverige?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer med boende-/bensin- eller matpriser i andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Tittar du på TV, när det handlar, när det handlar om boende-/bensin- eller matpriser?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Lyssnar du på radio, när det handlar om boende-/bensin- eller matpriser?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Använder du Internet för att få reda på frågor gällande boende-/bensin- eller matpriser i Sverige eller andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer i skolan?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Läser du artiklar i tidningar om vad som händer på skolor i andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Nina Nordlund

Tittar du på TV, då det handlar om skolan?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Lyssnar du på radio, då det handlar om skolan?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

Använder du Internet för att få veta om skolor, i Sverige eller andra länder?

Aldrig sällan ibland ofta vet inte

TACK FÖR DIN MEDVERKAN! =)